

DESPRE PRESCRIPTIE, FARA PRECONCEPTIE – Analiza de exceptie a prof. univ. dr. av. Mihai Adrian Hotca si conf. univ. dr. av. Norel Neagu: „Nivelul de cultura juridica al unui stat de drept este dat de echilibrul dintre interesul statului de a trage la raspundere penala persoanele care au savarsit infractiuni si respectarea drepturilor fundamentale... Justitia tardiva, mai ales daca este infaptuita in conditii discutabile, nu este altceva decat o falsa justitie sau o alta forma de injustitie”

Scris de E.D. | Data: 14.06.2022 15:00

Sistemul judiciar din Romania este ravasit. **Decizia CCR nr. 297/2018**, **Decizia CCR nr. 358/2022**, dar si **Hotararea CJUE din 21 decembrie 2021** fac ca in prezent sa se poarte discutii despre modul de aplicare a fiecareia, despre norma care are "prioritate", dar si despre cum se interpreteaza fiecare dintre acestea.

In toata acesta valtoare juridica, prof. univ. dr. av. Mihai Adrian Hotca (foto stanga) si conf. univ. dr. av. Norel Neagu (foto dreapta) au realizat o ampla analiza transmisa in exclusivitate Lumea Justitiei legata de aceste trei acte, in care scot in evidenta esentialul: tragerea la raspundere penala se face cu respectarea drepturilor fundamentale ale omului.

Pentru acesta este insa necesara o intelegere a deciziilor CCR si CJUE, pe care, cu pricepere, ne-o ofera cei doi profesori, Mihai Adrian Hotca si Norel Neagu, acestia argumentand de ce **Decizia CCR nr. 358/2022 se va aplica tuturor cauzelor penale care erau pendinte la 25 iunie 2018**, de ce **inclusiv persoanele condamnate vor putea formula cu succes o contestatie in anulare**, dar si de ce **recomandarea de „aplicare prioritara” a CJUE se va face cu limitari**, doar cand este vorba despre o incalcare dovedita a dreptului Uniunii Europene si cand vizeaza fraude grave care afecteaza interesele financiare ale UE, ori infractiuni de coruptie.

In definitiv, „nu se pot imputa justitiabilului problemele sistemice din dreptul roman”, conchid Mihai Adrian Hotca si Norel Neagu in analiza lor.

Din punctul nostru de vedere, acuratetea cu care sunt explicate fiecare dintre aceste hotarari ale CCR si CJUE nu lasa loc interpretarilor, stabilind chiar, corect credem noi, calea de urmat in instante si parchete pe chestiunea „prescriptiei speciale”.

Redam in continuare analiza realizata de Prof. univ. dr. av. M.A. Hotca si Conf. univ. dr. av. N. Neagu, astfel cum a fost transmisa catre Lumea Justitiei:

Preambul

Odata cu emiterea, in 26 mai 2022, a comunicatului Curtii Constitutionale, referitor la declararea

neconstitutionalitatii art. 155 alin. (1) C. pen. (partea ramasa dupa Decizia CCR nr. 297/2018), continuand cu adoptarea OUG nr. 71/2022 si mai ales cu publicarea Deciziei CCR nr. 358/2022 in Monitorul Oficial al Romaniei (9 iunie 2022), mediul juridic autohton a devenit realmente „efervescent”, stare care, aproape instantaneu, s-a propagat ca o unda de soc la nivelul intregii societati, in principal, din cauza incidentei unor posibile efecte asupra unor persoane cu notorietate implicate in afaceri judiciare penale.

In acest context, cu accente de tumult, in cadrul discutiilor purtate de catre profesionisti si amatori, au fost lansate si analizate multiple chestiuni juridice relative la aplicarea deciziilor CCR nr. 297/2018 si nr. 358/2022, atat in ceea ce priveste cauzele penale pendinte, cat si referitor la cele solutionate definitiv.

Pentru a facilita accesul la informatiile materialului, vom prezenta mai intai varianta concisa a problemelor si a modului lor de rezolvare, urmand ca in continuare sa le infatisam mai pe larg.

I. PREZENTAREA CHESTIUNILOR DE DREPT RELEVANTE SI A SOLUTIILOR LEGALE, PE SCURT

1. *Daca, pana la publicarea in Monitorul Oficial al Romaniei (30 mai 2022) a OUG nr. 71/2022, in raport de continutul Deciziei CCR nr. 358/2022 si al Deciziei nr. 297/2018, a fost legal posibila intreruperea termenelor de prescriptie a raspunderii penale?*

- Raspunsul scurt: nu, deoarece prescriptia apartine dreptului penal material, iar deciziile de neconstitutionalitate ale Curtii Constitutionale sunt „general obligatorii” (sunt izvoare de drept penal)
- Prescriptia raspunderii penale apartine dreptului material (substantial) sau dreptului procesual (formal)?
- Pot fi considerate deciziile Curtii Constitutionale legi si cum influenteaza acestea aplicarea regulii legii mai blande (favorabile, mitior lex)?
- Constitutionalitatea OUG nr. 71/2022

2. *In ce spete (cauze) penale se aplica deciziile CCR nr. 297/2018 si nr. 358/2022?*

- Raspunsul scurt: in toate cauzele pendinte la data publicarii Deciziei nr. 297/2018 (25 iunie 2018)
- Aplicabilitatea in spetele aflate pe rol
- Aplicabilitatea in spetele solutionate definitiv

3. *Pot fi lasate fara efecte deciziile CCR nr. 297/2018 si nr. 358/2022, prin invocarea Deciziei CJUE din 21 decembrie 2021?*

- Raspunsul scurt este nu, cu exceptia situatiei in care sunt indeplinite doua conditii cumulative: s-au comis fraude comunitare in materie de TVA sau fapte de coruptie si exista „un risc sistemic de impunitate”
- Analiza raportului intre deciziile Curtii Constitutionale si cele ale Curtii de Justitie a Uniunii Europene

II. ANALIZA CHESTIUNILOR DE DREPT SI SOLUTIILE LEGALE

1. *Daca, pana la publicarea in Monitorul Oficial al Romaniei (30 mai 2022) a OUG nr. 71/2022, in raport de continutul Deciziei CCR nr. 358/2022 si al Deciziei nr. 297/2018, a fost legal posibila intreruperea termenelor de prescriptie a raspunderii penale?*

1. Raspunsul scurt

Pana la 30 mai 2022, data intrarii in vigoare a OUG nr. 71/2022, in materie penala nu a functionat, din punct de vedere legal, intreruperea cursului termenelor de prescriptie a raspunderii penale¹. Faptul ca unele instante au aplicat prin analogie un text legal care nu mai era in vigoare, nu are niciun impact asupra solutiei propuse, avand in vedere considerentele cuprinse in Decizia nr. 358/2022.

Solutia noastra are ca premise *natura substantiala a institutiei prescriptiei raspunderii penale si natura de izvor de drept (lege) a deciziilor Curtii Constitutionale*. Avand forta legilor, deciziile Curtii Constitutionale sunt si trebuie luate in considerare pentru incidenta regulii mitor lex (legii mai blande, mai favorabile).

Pentru a rationa fara cusur, atunci cand urmeaza sa stabilim legea mai favorabila in ceea ce priveste deciziile general obligatorii ale Curtii Constitutionale, ne putem imagina ca acestea sunt legi sau ordonante.

Aplicarea legii penale mai blande in situatii tranzitorii este o problema care apare atunci cand de la comiterea infractiunii si pana la stingerea raportului penal de conflict se succed mai multe legi (inclusiv decizii ale CCR), iar cel putin una dintre ele (lege, ordonanta, decizie de declarare a neconstitutionalitatii) este mai blanda.

1.

2. Prescriptia raspunderii penale apartine dreptului penal material (substantial) sau dreptului formal (procesual penal)?

Avand ca efect *inlaturarea raspunderii penale*, adica imposibilitatea (excluderea) aplicarii pedepselor si a luarii masurilor educative sau de siguranta, prescriptia raspunderii penale este o institutie de drept penal substantial, opiniile fiind concordante in aceasta chestiune, atat la nivel doctrinar, cat si jurisprudential.

Fara a face o incursiune adanca in practica judiciara concludenta, vrem sa mentionam aici doar Decizia nr. 297/2018, care este dublu relevanta. Pe de o parte, ea statueaza ca prescriptia raspunderii penale tine de dreptul penal substantial si, pe de alta parte, face obiect al analizei noastre in cadrul prezentului articol.

Pentru argumentare, reproducem aici parag. 25 si 27 din Decizia nr. 297/2018:

„25. ... prin Decizia nr. 1.092 din 18 decembrie 2012, Curtea a statuat ca prescriptia apartine dreptului penal material (s.n.), si nu dreptului procesual penal si ca, asa fiind, prescriptia este o cauza de inlaturare a raspunderii penale. Prin aceeasi decizie, Curtea a retinut ca, inlaturandu-se raspunderea penala, se inlatura si actiunea penala, dar acesta este un efect derivat, de ordin procesual, ce decurge din primul efect, din inlaturarea raspunderii penale, efect de ordin material. Prin urmare, Curtea a conchis ca prescriptia raspunderii penale apare ca o cauza de inlaturare a raspunderii penale si, pe cale de consecinta, ca o cauza de inlaturare sau de neaplicare a pedepsei, cauza care face sa inceteze dreptul de a trage la raspundere penala si obligatia corespunzatoare. (...)

*27. Pentru acest motiv, termenele de prescriptie sunt prevazute in cuprinsul partii generale a Codului penal. In acest sens, dispozitiile art. 154 din Codul penal in vigoare prevad termene de prescriptie a raspunderii penale, stabilite de legiuitor prin raportare la gravitatea faptelor incriminate, si, in consecinta, la limitele speciale ale pedepselor penale prevazute pentru infractiunile reglementate. **Cum prescriptia raspunderii penale este o institutie de drept penal substantial care are la baza trecerea timpului, dispozitiile legale ce reglementeaza termenele de prescriptie a raspunderii penale si modalitatea de aplicare a acestora au o importanta considerabila (s.n.), atat pentru activitatea organelor judiciare ale statului, cat si pentru persoanele care savarsesc infractiuni**”.*

In concluzie, avem si trebuie sa ne bazam pe o premisa certa, conform careia prescriptia raspunderii penale apartine dreptului material (substantial), iar nu dreptului formal (procesual penal).

1.

3. Pot fi considerate deciziile Curtii Constitutionale legi si cum influenteaza aplicarea regulii legii mai blande (favorabile, mitior lex)?

Desi, in prezent, natura juridica de *izvor de drept* a deciziilor Curtii Constitutionale nu poate fi pusa in discutie², fiind una neindeielnica, din considerente de exigenta profesionala vom indica, totusi, argumentele de ordin constitutional si legal ce constituie premise ale raspunsului afirmativ la intrebarea de mai sus.

Potrivit art. 147 alin. (4) din Constitutie:

*„Deciziile Curtii Constitutionale se publica in Monitorul Oficial al Romaniei. De la data publicarii, **deciziile sunt general obligatorii** (s.n.) si au putere numai pentru viitor”.*

De asemenea, lecturand dispozitiile art. 5 C. pen., constatam ca legiuitorul considera „legi” deciziile instantei de contencios constitutional. Astfel, potrivit art. 5 C. pen.:

„(1) In cazul in care de la savarsirea infractiunii pana la judecarea definitiva a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplica legea mai favorabila.

*(2) Dispozitiile alin. (1) se aplica si actelor normative ori prevederilor din acestea declarate **neconstitutionale** (s.n.), precum si ordonantelor de urgenta aprobate de Parlament cu modificari sau completari ori respinse, daca in timpul cand acestea s-au aflat in vigoare au cuprins dispozitii penale mai favorabile”.*

Din prevederile constitutionale si legale reproduse infra reiese cat se poate de clar ca cele doua caractere ale legilor – **generalitatea si obligativitatea** – sunt, in acelasi timp, trasaturi ale deciziilor Curtii Constitutionale prin care se declara neconstitutionalitatea unor dispozitii cuprinse in legi sau ordonante, astfel ca acestea sunt veritabile izvoare de drept si este necesar sa fie avute in vedere la stabilirea legii penale mai favorabile.

1.

4. Constitutionalitatea OUG nr. 71/2022 si efectele acesteia

Potrivit articolului unic al acestei ordonante, art. 155 alin. (1) va avea urmatorul cuprins:

“(1) Cursul termenului prescriptiei raspunderii penale se intrerupe prin indeplinirea oricarui act de procedura in cauza care, potrivit legii, trebuie comunicat suspectului sau inculpatului”.

Ab initio, se impune precizarea ca, dupa intrarea sa in vigoare, OUG nr. 71/2022 beneficiaza de prezumtia de constitutionalitate, pana la o eventuala declarare a neconstitutionalitatii acesteia (instanta suprema a sesizat deja Curtea Constitutionala cu o asemenea exceptie).

Ca orice act normativ, OUG nr. 71/2022, se aplica dupa regula *tempus regit actum* (art. 15 din Constitutie), adica numai faptelor ce s-au comis incepand cu data intrarii sale in vigoare (30 mai 2022).

Nefiind o lege penala mai favorabila, in raport cu reglementarea anterioara, care nu mai prevede cauze de intrerupere a termenelor de prescriptie a raspunderii penale, este exclusa de plano retroactivitatea acesteia.

2. In ce spete (cauze) penale se aplica deciziile CCR nr. 297/2018 si nr. 348/2022?

1.

1. Raspunsul scurt

Deciziile CCR nr. 297/2018 si nr. 358/2022 **se aplica tuturor cauzelor penale care erau pendinte la 25 iunie 2018** (data publicarii Deciziei nr. 297/2018 in Monitorul Oficial al Romaniei), chiar daca, ulterior, in unele dintre ele, intre timp, au fost pronuntate hotarari definitive.

1.

2. Aplicabilitatea deciziilor nr. 297/2018 si nr. 358/2022 in spetele aflate pe rolul organelor

judiciare

Conform paragrafelor 73-74 din Decizia CCR nr. 358/2022:

„73. In consecinta, Curtea constata ca, in conditiile stabilirii naturii juridice a Deciziei nr. 297 din 26 aprilie 2018 ca decizie simpla/extrema, in absenta interventiei active a legiuitorului, obligatorie potrivit art. 147 din Constitutie, **pe perioada cuprinsa intre data publicarii respectivei decizii (25 iunie 2018 – n.n.) si pana la intrarea in vigoare a unui act normativ care sa clarifice norma (30 mai 2022, data publicarii OUG nr. 71/2022 – n.n.), prin reglementarea expresa a cazurilor apte sa intrerupa cursul termenului prescriptiei raspunderii penale, fondul activ al legislatiei nu contine vreun caz care sa permita intreruperea cursului prescriptiei raspunderii penale (s.n.).**

74. Curtea constata ca o astfel de consecinta este rezultatul nerespectarii de catre legiuitor a obligatiilor ce ii revin potrivit Legii fundamentale si a pasivitatii sale, chiar si in ciuda faptului ca deciziile inaltei Curti de Casatie si Justitie semnalau inca din anul 2019 practica neunitara rezultata din lipsa interventiei legislative. De asemenea, Curtea subliniaza ca ratiunea care a stat la baza pronuntarii Deciziei nr. 297 din 26 aprilie 2018 nu a fost inlaturarea termenelor de prescriptie a raspunderii penale sau inlaturarea institutiei intreruperii cursului acestor termene, ci alinierea dispozitiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal la exigentele constitutionale. Astfel, **Curtea observa ca termenele de prescriptie generala reglementate de dispozitiile art. 154 din Codul penal nu sunt afectate de deciziile Curtii Constitutionale**” (s.n.).

Fata de situatia ca, in perioada 25 iunie 2018-30 mai 2022 (data reintroducerii cauzelor de intrerupere prin OUG nr. 71/2022), **legea penala in vigoare** – „fondul activ al legislatiei” – „nu contine vreun caz care sa permita intreruperea cursului prescriptiei raspunderii penale”, inseamna ca intreruperea cursului prescriptiei penale nu a functionat in toata aceasta perioada si nici anterior, in virtutea regulii mitior lex, deciziile CCR fiind izvoare de drept penal.

1.

3. Aplicabilitatea deciziilor CCR nr. 297/2018 si nr. 358/2022 in spetele solutionate definitiv

Din punctul de vedere al relevantei in chestiunea ce intereseaza aici – situatia cauzelor solutionate definitiv – trebuie sa distingem in doua categorii de cazuri:

- i. Solutionate definitiv dupa publicarea in Monitorul Oficial a Deciziei CCR nr. 297/2018;
- ii. Solutionate definitiv anterior publicarii in Monitorul Oficial a Deciziei CCR nr. 297/2018

*In prima ipoteza (i), avand in vedere ca solutionarea cauzei a avut loc dupa **disparitia din fondul activ al legislatiei a cauzelor de intrerupere a cursului prescriptiei raspunderii penale, inseamna ca sunt incidente dispozitiile art. 426 lit. b) C. proc. pen., la dosar existand „probe cu privire la o cauza de incetare a procesului penal”.***

Conform art. 396 alin. (6) C. proc. pen., cu aplicarea art. 16 alin. (1) lit. f) teza a II-a C. proc. pen. rap. la art. 17 C. proc. pen., actiunea penala se stinge daca se constata prescriptia raspunderii penale.

Astfel, in toate cauzele, pendinte *ilo tempore*, in care chestiunea prescriptiei raspunderii penale nu a fost deloc analizata sau a fost examinata, dar nu prin raportare la Decizia CCR nr. 297/2018 (desi aceasta era publicata), ca decizie simpla (extrema), ci ca decizie interpretativa, cu luarea in considerare a incidentei unor cauze de intrerupere constand in efectuarea unor acte care potrivit legii se comunica „suspectului sau inculpatului”, este perfect admisibila formularea unei contestatii in anulare.

Cauzele respective fiind solutionate dupa producerea efectelor Deciziei nr. 297/2018, aceasta decizie ar fi trebuit sa fie aplicata in toate spetele aflate pe rolul organelor judiciare (nesolutionate definitiv).

Intr-adevar, astfel cum glasuieste Decizia 358/2022 (parag. 72):

„72. **desi Curtea Constitutionala a facut trimitere la vechea reglementare, evidentiind reperele unui**

comportament constitutional pe care legiuitorul avea obligatia sa si-l insuseasca, aplicand cele statuate de Curte, acest fapt nu poate fi interpretat ca o permisiune acordata de catre instanta de contencios constitutional organelor judiciare de a stabili ele inele cazurile de intrerupere a prescriptiei raspunderii penale”.

In concluzie, daca intr-o speta, desi „existau probe cu privire la o cauza de incetare a procesului penal”, **precum prescriptia raspunderii penale, daca organul judiciar le-a ignorat, fie pur si simplu nediscutand chestiunea, fie apreciind nelegal ca Decizia nr. 297/2018 este una interpretativa, cel condamnat va putea formula cu succes o contestatie in anulare.**

Precizam ca termenele de prescriptie generala nu au fost afectate de Decizia CCR nr. 297/2018, astfel ca, daca acestea nu erau implinite la momentul pronuntarii solutiei definitive in cauza, autoritatea de lucru judecat ramane intangibila.

In cea de-a doua ipoteza (ii), a cauzelor definitiv solutionate, la momentul publicarii in Monitorul Oficial a Deciziei nr. 297/2018, era posibila numai revizuirea, cale extraordinara de atac aflata la indemana celor care invocasera exceptia de neconstitutionalitate a prevederilor art. 155 alin. (1) C. proc. pen.

3. Pot fi lasate fara efecte deciziile CCR nr. 297/2018 si nr. 358/2022, prin invocarea Deciziei CJUE din 21 decembrie 2021?

1. Raspunsul scurt

Raspunsul in forma concisa este negativ, intrucat nu sunt indeplinite cele doua conditii cumulative. Decizia CJUE, pronuntata in 21 decembrie 2021, in mai multe cauze conexe³, vizeaza doar materia coruptiei sau frauda comunitara in materie de TVA si prin aplicarea deciziilor CCR nr. 297/2018 si nr. 358/2022 nu se produce „un risc sistemic de impunitate”.

1.

2. Analiza raportului intre deciziile Curtii Constitutionale si cele ale Curtii de Justitie a Uniunii Europene, cu speciala privire asupra prescriptiei raspunderii penale

• Introducere

Avand in vedere faptul ca in literatura de specialitate recenta⁴ s-a pus problema conflictului dintre deciziile adoptate de Curtea de Justitie a Uniunii Europene si cele adoptate de Curtea Constitutionala a Romaniei, prin prisma recenteii decizii a Curtii Constitutionale in materie de prescriptie se naste intrebarea fireasca daca deciziile CCR nr. 297/2018 si nr. 358/2022 vor putea fi de efecte de catre instantele nationale, prin prisma aplicarii dreptului Uniunii Europene, in mod direct si prioritar, invocandu-se in acest sens decizii recente ale Curtii de Justitie a Uniunii Europene in cauze referitoare la Romania. Vom analiza in continuare daca la acest moment este posibila aplicarea dreptului Uniunii Europene si lasarea fara efecte a Deciziei Curtii Constitutionale a Romaniei in materia prescriptiei raspunderii penale.

• Principiul suprematiei dreptului Uniunii Europene – pozitia instantei europene (CJUE)

Principiul suprematiei dreptului Uniunii Europene asupra dreptului national (inclusiv asupra normelor cu caracter penal) nu este reglementat in Tratatul constitutiv sau legislatia secundara a Uniunii Europene. Singura incercare de codificare a acestui principiu s-a soldat cu un esec, Constitutia Europei fiind respinsa prin referendum in perioada 2005-2007⁵.

In schimb, principiul suprematiei dreptului Uniunii Europene reprezinta o constanta a practicii judiciare a Curtii de Justitie a Uniunii Europene. Acest principiu a fost afirmat de curte imediat dupa infiintarea Comunitatilor Europene⁶, aratandu-se ca aceasta constructie juridica este diferita de aceea a unei organizatii internationale, ca este creata prin renuntarea partiala de catre statele membre la propria suveranitate pentru crearea acestui organism original si

ca, pentru buna functionare a acestuia din urma, este necesar ca dreptul comunitar (unional) sa aiba o aplicare si interpretare uniforma pe intreg teritoriul Comunitatilor (Uniunii). Acest lucru se poate realiza prin aplicarea directa a dreptului european, atunci cand actul normativ unional institutie norme neconditionate si suficient de clare si precise, in lipsa existentei unei reglementari nationale, dar si prin inlaturarea de la aplicare a normei nationale, daca exista si este contrara normei unionale si aplicarea directa a acesteia din urma.

Astfel, conform unei jurisprudente constante a CJUE, **principiul suprematiei dreptului unional consacra prevalenta dreptului Uniunii asupra dreptului statelor membre**. Acest principiu impune, prin urmare, tuturor entitatilor statelor membre sa dea efect deplin diferitor norme ale europene intrucat dreptul statelor membre nu poate aduce atingere efectului recunoscut acestor diferite norme pe teritoriul statelor mentionate⁷.

intr adevar, in temeiul principiului suprematiei dreptului Uniunii, **invocarea de catre un stat membru a unor dispozitii de drept national, fie ele si de natura constitutionala, nu poate aduce atingere unitatii si eficacitatii dreptului Uniunii**. Astfel, conform unei jurisprudente consacrate, efectele asociate principiului suprematiei dreptului european se impun tuturor organelor unui stat membru, fara ca, in special, dispozitiile interne aferente repartizarii competentelor judiciare, inclusiv de ordin constitutional, sa poata impiedica acest lucru⁸.

In doua cauze recente⁹, Curtea de Justitie a Uniunii Europene s-a pronuntat cu privire la relatia intre dreptul unional si dreptul national roman, inclusiv de rang constitutional.

Astfel, referitor la aplicarea directa si prioritara a dreptului Uniunii Europene prin lasarea neaplicate a dispozitiilor de rang constitutional sau a deciziilor Curtii Constitutionale, instanta europeana a afirmat recent ca *"principiul suprematiei dreptului Uniunii trebuie interpretat in sensul ca se opune unei reglementari sau unei practici nationale potrivit careia instantele nationale de drept comun sunt tinute de deciziile Curtii Constitutionale nationale si nu pot, din acest motiv si cu riscul savarsirii unei abateri disciplinare, sa lase neaplicata din oficiu jurisprudenta rezultata din deciziile mentionate, chiar daca ele considera, in lumina unei hotarari a Curtii, ca aceasta jurisprudenta este contrara articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, articolului 325 alineatul (1) TFUE sau Deciziei 2006/928"*.¹⁰

Aceasta aplicare prioritara vine in sa cu limitari. Instanta europeana afirma ca, in ipoteza in care instanta de trimitere din cauzele C-357/19, C-811/19 si C-840/19 ar ajunge la concluzia ca aplicarea jurisprudentei Curtii Constitutionale rezultate din Deciziile nr. 685/2018 si nr. 417/2019 **coroborata cu punerea in aplicare a dispozitiilor nationale in materie de prescriptie si in special a termenului absolut de prescriptie prevazut la articolul 155 alineatul (4)** din Codul penal implica un risc sistemic de impunitate a faptelor ce constituie **infractiuni grave de frauda** care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii sau **de coruptie** in general, sanctiunile prevazute de dreptul national pentru combaterea unor astfel de infractiuni nu ar putea fi considerate drept efective si disuasive, ceea ce ar fi incompatibil cu articolul 325 alineatul (1) TFUE coroborat cu articolul 2 din Conventia PIF, precum si cu Decizia 2006/928. In acelasi timp in sa, instanta europeana a afirmat ca, in masura in care procedurile penale in discutie in litigiile principale constituie o punere in aplicare a articolului 325 alineatul (1) TFUE si/sau a Deciziei 2006/928 si, asadar, a dreptului Uniunii, in sensul articolului 51 alineatul (1) din carta, aceasta instanta de trimitere trebuie de asemenea sa se asigure ca **sunt respectate drepturile fundamentale garantate de carta persoanelor in discutie in cauzele principale, in special cele garantate la articolul 47 din aceasta**. In domeniul penal, respectarea acestor drepturi trebuie garantata nu numai in cursul cercetarii penale, din momentul in care persoana in cauza este acuzata, ci si in cadrul procedurilor penale si in cadrul executarii pedepselor.¹¹

• Principiul suprematiei dreptului Uniunii Europene – pozitia instantei constitutionale romane

Dreptul roman este unul dintre putinele, daca nu unicul sistem de drept din Uniunea Europeana care ofera un rang constitutional principiului suprematiei dreptului Uniunii Europene. Astfel, potrivit art. 148 alin. (2) din Constitutia Romaniei, ca urmare a aderarii, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum si celelalte reglementari comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate fata de dispozitiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

Insa interpretarea oferita de instanta de contencios constitutional acestor prevederi este diferita de cea a instantei europene, aratata mai sus. Astfel, Curtea Constitutionala a Romaniei recunoaste limitat suprematia dreptului Uniunii Europene si nu recunoaste suprematia instantei europene. Astfel, apreciind asupra posibilitatii formularii unei trimiteri preliminare de catre instanta de contencios constitutional, aceasta afirma ca *"ramane la aprecierea Curtii Constitutionale aplicarea in cadrul controlului de constitutionalitate a hotararilor Curtii de Justitie a Uniunii*

Europene sau formularea de catre ea insasi de intrebari preliminare in vederea stabilirii continutului normei europene. O atare atitudine tine de cooperarea dintre instanta constitutionala nationala si cea europeana, precum si de dialogul judiciar dintre acestea, fara a se aduce in discutie aspecte ce tin de stabilirea unor ierarhii intre aceste instante".¹²

Curtea Constitutionala romana pune accentul pe principiul atribuirii competentelor si actionarii in limitelor competentelor conferite: *"prin actele de transfer al unor atributii catre structurile Uniunii Europene, acestea nu dobandesc, prin inzestrare, o «supracompetenta», o suveranitate proprie. in realitate, statele membre ale Uniunii Europene au decis sa exercite in comun anumite atributii care, in mod traditional, tin de domeniul suveranitatii nationale. Este evident ca in actuala era a globalizarii problematiceii omenirii, a evolutiilor interstatale si a comunicarii interindividuale la scara planetara, conceptul de suveranitate nationala nu mai poate fi conceput ca absolut si indivizibil, fara riscul unei izolari inacceptabile"*¹³.

In acelasi timp, Curtea Constitutionala arata ca dreptul unional poate constitui o norma interpusa in analiza controlului de constitutionalitate, daca asigura, garanteaza si dezvolta prevederile constitutionale in materia drepturilor fundamentale, cu alte cuvinte, in masura in care nivelul lor de protectie este cel putin la nivelul normelor constitutionale in domeniul drepturilor omului.¹⁴ De asemenea, folosirea unei norme de drept european in cadrul controlului de constitutionalitate ca norma interpusa celei de referinta implica, in temeiul art. 148 alin. (2) si (4) din Constitutia Romaniei, o conditionalitate cumulativa: pe de o parte, aceasta norma sa fie suficient de clara, precisa si neechivoca prin ea insasi sau intelesul acesteia sa fi fost stabilit in mod clar, precis si neechivoc de Curtea de Justitie a Uniunii Europene si, pe de alta parte, norma trebuie sa se circumscrie unui anumit nivel de relevanta constitutionala, astfel incat continutul sau normativ sa sustina posibila incalcare de catre legea nationala a Constitutiei - unica norma directa de referinta in cadrul controlului de constitutionalitate.¹⁵

In interpretarea caracterului de norma interpusa a dreptului european, Curtea Constitutionala afirma ca acesta este superior legilor interne si trebuie aplicat cu prioritate fata de acestea. in acelasi timp insa, Curtea Constitutionala face diferenta intre legile interne si normele de natura constitutionala, afirmand suprematia celor din urma. in acest fel, dreptul unional se regaseste la mijloc, deasupra legilor interne, dar sub normele constitutionale, de aici caracterul de norma interpusa: **"Constitutia dispune in sensul ca prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum si celelalte reglementari comunitare cu caracter obligatoriu au prioritate fata de dispozitiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.** Insa, in legatura cu notiunea de "legi interne", Curtea a facut o distinctie intre Constitutie si celelalte legi. De asemenea, aceeasi distinctie este realizata la nivelul Legii fundamentale prin art. 20 alin. (2) teza finala care dispune in sensul aplicarii cu prioritate a reglementarilor internationale, cu exceptia cazului in care Constitutia sau legile interne contin dispozitii mai favorabile, iar art. 11 alin. (3) statueaza ca, in cazul in care un tratat la care Romania urmeaza sa devina parte cuprinde dispozitii contrare Constitutiei, ratificarea lui poate avea loc numai dupa revizuirea Constitutiei."¹⁶

Mult mai clara si directa este Curtea Constitutionala intr-o decizie recenta care vine sa clarifice, din perspectiva constitutionala, raportul dintre dreptul unional si dreptul national roman, in replica la statuarile isntatei europene cu privire la suprematia dreptului unional inclusiv asupra normelor nationale de rang constitutional: **Cu privire la interpretarea principiului "suprematiei dreptului Uniunii" in sensul ca acesta se opune unei reglementari de rang constitutional a unui stat membru, astfel cum este interpretata de instanta constitutionala a acestuia,** potrivit careia o instanta inferioara nu este autorizata sa lase neaplicata din oficiu o dispozitie nationala pe care o considera contrara dreptului Uniunii, Curtea Constitutionala reafirma ca stabilirea modului de organizare, functionare si delimitare a competentelor intre diferitele structuri ale organelor de urmarire penala tine de competenta exclusiva a statului membru... de esenta Uniunii este atribuirea de catre statele membre a unor competente - tot mai multe la numar - pentru realizarea obiectivelor lor comune, desigur, fara a se aduce atingere, intr-un final, prin aceasta cedare de competente, identitatii constitutionale nationale" si ca, "pe aceasta linie de gandire, statele membre isi mentin competente care sunt inerente in vederea pastrarii identitatii lor constitutionale, iar cedarea de competente, precum si regandirea, accentuarea sau stabilirea unor noi orientari in cadrul competentelor deja cedate tin de marja constitutionala de apreciere a statelor membre. Clauza de aderare la Uniunea Europeana cuprinde in subsidiar o clauza de conformitate cu dreptul U.E., potrivit careia toate organele nationale ale statului sunt obligate in principiu sa implementeze si sa aplice dreptul U.E. Acest lucru este valabil si pentru Curtea Constitutionala, care asigura, in virtutea art. 148 din Constitutie, prioritatea de aplicare a dreptului european. Insa **aceasta prioritate de aplicare nu trebuie perceputa in sensul inlaturarii sau desconsiderarii identitatii constitutionale nationale,** consacrate de art. 11 alin. (3) coroborat cu art. 152 din Legea fundamentala, ca **garantie a unui nucleu identitar de fond al Constitutiei Romaniei** si care nu trebuie relativizata in procesul integrarii europene. In virtutea acestei identitati constitutionale, Curtea Constitutionala este abilitata sa asigure

suprematia Legii fundamentale pe teritoriul Romaniei. Potrivit clauzei de conformare cuprinse chiar in textul art. 148 din Constitutie, Romania nu poate adopta un act normativ contrar obligatiilor la care s-a angajat in calitate de stat membru, insa cele anterior aratate cunosc desigur o limita constitutională, intemeiata pe conceptul de "identitate constitutională natională".¹⁷

Pe scurt, Curtea Constitutională arata ca in principiu exista o obligatie de conformare cu dreptul unional, in virtutea principiului cooperarii loiale, dar ca dreptul unional nu este superior Constitutiei (fiind o norma interpusa intre legea interna si norma constitutională), iar in caz de conflict care priveste identitatea constitutională natională, instanta de contencios constitutional este abilitata sa asigure suprematia Constitutiei.

Replica instantei europene nu a intarziat sa apara. Aceasta arata ca in temeiul articolului 4 alineatul (2) TUE, CJUE poate fi chemata sa verifice daca o obligatie de drept al Uniunii nu incalca identitatea natională a unui stat membru.

In schimb, aceasta dispozitie nu are nici ca obiect, nici ca efect sa autorizeze o curte constitutională a unui stat membru ca, ignorand obligatiile care decurg printre altele din articolul 4 alineatele (2) si (3), precum si din articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE si care ii incumba acesteia, sa inlature aplicarea unei norme de drept al Uniunii, pentru motivul ca aceasta norma ar incalca identitatea natională a statului membru in cauza, astfel cum este definita de curtea constitutională natională.

Daca o curte constitutională a unui stat membru considera ca o dispozitie de drept derivat al Uniunii, astfel cum a fost interpretata de CJUE, incalca obligatia de a respecta identitatea natională a acestui stat membru, acea curte constitutională trebuie sa suspende judecarea cauzei si sa sesizeze Curtea cu o cerere de decizie preliminară in temeiul articolului 267 TFUE pentru aprecierea validitatii acestei dispozitii in lumina articolului 4 alineatul (2) TUE, Curtea fiind singura competenta sa constate nevaliditatea unui act al Uniunii.¹⁸

- **Limitari ale principiului suprematiei dreptului unional asupra dreptului national**

Dincolo de acest dialog de principiu cu privire la suprematia dreptului Uniunii Europene si a limitelor acesteia in dreptul national roman, se pune problema daca, prin prisma deciziei CCR nr. 297/2018 si nr. 358/2022, sunt create premisele incalcarii dreptului european si al obligativitatii instantelor nationale de a lasa neaplicata decizia Curtii Constitutionale in aplicarea dreptului european.

Consideram ca acest lucru nu este posibil la acest moment, din mai multe considerente.

In primul rand, instanta europeana nu ofera un cec in alb instantelor nationale in interpretarea principiului suprematiei dreptului Uniunii Europene.

Astfel, o instanta natională **nu va putea compara in orice situatie sau imprejurare** dreptul national cu dreptul european si nici nu va putea decide daca sa lase neaplicat dreptul national, inclusiv de rang constitutional, prin aplicarea prioritara a dreptului unional, fara respectarea anumitor conditii.

O prima conditie este declararea caracterului incompatibil al dreptului national cu dreptul unional de instanta europeana: **trebuie sa fie vorba de o incalcare dovedita a dreptului Uniunii Europene**¹⁹.

Or, aceasta nu poate rezulta dintr-o simpla analiza a instantei nationale, ci este nevoie de o **decizie a instantei europene ca urmare a unei trimiteri preliminară in acest scop**: "*principiul suprematiei dreptului Uniunii trebuie interpretat in sensul ca se opune unei reglementari de rang constitutional a unui stat membru, astfel cum este interpretata de instanta constitutională a acestuia, potrivit careia o instanta inferioara nu este autorizata sa lase neaplicata din oficiu o dispozitie natională care intra in domeniul de aplicare al Deciziei 2006/928 si pe care o considera, in lumina unei hotarari a Curtii, ca fiind contrara acestei decizii*"²⁰ sau legislatiei unionale.

Or, singura decizie in acest sens, in materie penală, vizeaza domeniul **fraudelor grave afectand intereselor financiare ale Uniunii Europene si al infractiunilor de coruptie**, neputand fi extinsa asupra altor categorii de infractiuni (care, de altfel, pot fi considerate sau nu norme de implementare a unor dispozitii unionale cu caracter penal)²¹.

Ca este asa o arata si considerentele Curtii Constitutionale din cea mai recenta decizie: **instantele obisnuite nu pot, pe propria raspundere, sa dezvolte legea prin analogie**. De asemenea, potrivit jurisprudentei Curtii

Europene a Drepturilor Omului si a Curtii Constitutionale, art.7 paragraful 1 din Conventia pentru apararea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale si art.23 alin.(12) din Legea fundamentala, care consacra principiul legalitatii incriminarii si pedepsei (nullum crimen, nulla poena sine lege), ... prevad si principiul potrivit caruia **legea penala nu trebuie interpretata si aplicata extensiv in defavoarea acuzatului, de exemplu, prin analogie.**²² A fortiori, o decizie a instantei europene nu poate fi interpretata si aplicata extensiv in defavoarea acuzatului, mai ales prin analogie.

Chiar si in materia delimitata restrictiv de instanta europeana (fraude grave afectand interesele financiare ale Uniunii Europene sau infractiuni de coruptie), normele nationale nu pot fi lasate neaplicate decat in situatia in care **se creeaza un risc sistemic de impunitate.**²³

Chiar si atunci, **adica in prezenta „unui risc sistemic de impunitate”**, se poate aplica norma nationala in detrimentul normei europene daca sunt puse in pericol **drepturile fundamentale garantate de carta persoanelor in discutie in cauzele principale, in special cele garantate la articolul 47 din aceasta.**

In domeniul penal, respectarea acestor drepturi trebuie garantata nu numai in cursul cercetarii penale, din momentul in care persoana in cauza este acuzata, ci si in cadrul judecatii si al executarii pedepselor. De altfel, aceasta pozitie a instantei europene reitereaza o conditionalitate impusa inca din decembrie 2017 ca urmare a unei sesizari a Curtii Constitutionale italiene in materia incertitudinii create de lasarea neaplicata a legislatiei nationale italiene care stabilea prescriptia speciala: legislatia europeana privind protectia intereselor financiare ale Uniunii Europene trebuie aplicata cu prioritate in raport cu legislatia nationala daca se impiedica aplicarea de sanctiuni penale efective si disuasive intr-un numar considerabil de cazuri de frauda grava aducand atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene sau care prevad termene de prescriptie mai scurte pentru cazurile de frauda grava aducand atingere intereselor respective, **cu exceptia cazului in care o astfel de neaplicare determina o incalcare a principiului legalitatii infractiunilor si pedepselor, din cauza unei lipse de precizie a legii aplicabile sau pentru motivul aplicarii retroactive a unei legislatii care impune conditii de incriminare mai severe decat cele in vigoare la momentul savarsirii infractiunii.**

Or, este evident ca aplicarea retroactiva a unei legislatii mai aspre (in speta, OUG nr. 71/2022²⁴) este interzisa potrivit dispozitiilor constitutionale si chiar europene (art. 49 CDFUE)²⁵. De asemenea, aplicarea dispozitiilor referitoare la prescriptia speciala printr-o analogie in defavoarea inculpatului, perpetuand practica nelegala si neconstitutionala din 2018 pana in prezent, determina o incalcare grava a principiului legalitatii, care nu poate fi scuzata de o potentiala si ipotetica "impunitate sistematica".

Nivelul de cultura juridica al unui stat de drept este dat de echilibrul dintre interesul statului de a trage la raspundere penala persoanele care au savarsit infractiuni si respectarea drepturilor fundamentale ale persoanei acuzate.

Nu se poate trece la „o condamnare sistematica”, cu incalcare a drepturilor fundamentale, pentru a justifica "un risc sistemic de impunitate" si argumenta in acelasi timp ca aceasta sanctionare se fundamenteaza bazele statului de drept.

In acelasi timp, trebuie respectat un alt principiu al dreptului: *nemo auditur propriam turpitudinem allegans*. *In relatia cu persoanele fizice si juridice, destinatari ai normelor penale, statul, care s-a pierdut intr-un razboi al puterilor (legislativa, executiva si judecatoreasca, mediate de instanta de contencios constitutional), a creat un vid legislativ timp de 4 ani pe care autoritatea judecatoreasca a incercat sa-l complineasca prin analogie. Statul este responsabil de solutionarea raportului juridic penal de conflict. Statul este reprezentat in fata cetatenilor atat de puterea executiva, cat si de puterea legislativa sau judecatoreasca. Acestea sunt autoritati publice. Pentru justitiabil, fie acesta persoana acuzata (faptuitor) sau persoana vatamata, autoritatile statului au esuat lamentabil in a crea un sistem coerent si previzibil, iar aceleasi autoritati, dupa patru ani de aplicare nelegala si abuziva a unor prevederi abrogate, nu ar putea invoca propria culpa pentru crearea unui potential "risc sistemic de impunitate" si nu ar putea aplica dispozitia unionala direct impotriva unei persoane fizice sau juridice, in conditiile in care nu au luat masurile care se impun pentru implementarea loiala a prevederilor unionale. De altfel, chiar instanta europeana a afirmat intr-o decizie faptul ca un stat membru care nu a pus in aplicare masurile cerute de legislatia unionala in perioadele prescrise nu se pot baza, impotriva persoanelor fizice, pe propria neexecutare a obligatiilor pe care aceasta legislatie le presupune*²⁶.

Un ultim argument in favoarea neaplicarii deciziei CJUE, prin lasarea fara a deciziilor CCR nr. 297/2018 si nr. 358/2022, a fost deja adus in literatura de specialitate²⁷: **legislatia romana in materie de prescriptie este una conforma cu legislatia europeana**, termenele de prescriptie generale in materia protectiei intereselor financiare

ale Uniunii Europene si infractiunilor de coruptie fiind duble in raport cu termenele de prescriptie minimale impuse de legislatia europeana²⁸.

Nu se pot imputa justitiabilului problemele sistemice din dreptul roman, care nu permit solutionarea unui caz de frauda afectand interesele financiare ale Uniunii Europene intr-un termen rezonabil de 8 sau 10 ani de la data savarsirii faptei, atata timp cat legislatia europeana impune un termen minim de 5 ani.

Daca, intr-adevar, cauza nu se poate solutiona in acest interval, problema tine de legiuitor, iar daca solutionarea acesteia este posibila, inseamna ca nu discutam de un „risc sistemic de impunitate”, ci de un „**sistem judiciar lancezit**”. in statul de drept, justitia, in general, si cea penala, in special, trebuie sa fie infaptuita prompt, dupa legi clare si fara preconceptie.

Plecand de la premisele expuse mai sus, putem conchide ca, dupa aplicarea prin analogie timp de aproximativ patru ani a unor dispozitii legale inexistente, ceea ce se poate realiza in urmatorii ani, prin aplicarea corespunzatoare a legilor penale si a deciziilor Curtii Constitutionale nu va genera un „risc sistemic de impunitate”, ci un lucru normal, restaurarea increderii in previzibilitatea legii si aplicarea acesteia cu respectarea drepturilor fundamentale, conditie esentiala a unui veritabil stat de drept. in caz contrar, statul devine „nedrept” si discretionar.

In fine, sa nu uitam ca **justitia tardiva** (intarziata), mai ales daca este infaptuita in conditii discutabile, nu este altceva decat **o falsa justitie sau o alta forma de injustitie**.

Note de subsol:

¹ Cu exceptia aditerii in principiu a redeschiderii procesului penal. Pentru opinia noastra ca, dupa Decizia CCR nr. 297/2018, nu au mai existat cauze intrerupere a termenelor de prescriptie a raspunderii penale, a se vedea <https://www.juridice.ro/essentials/2821/de-lege-lata-exista-cauze-de-intrerupere-a-termenului-prescriptiei-raspunderii-penale>.

² Aici avem in vedere, evident, acele hotarari prin care Curtea Constitutionala admite exceptii de neconstitutionalitate, asa cum sunt si deciziile nr. 297/2018 si nr. 358/2018.

³ C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 si C-840/19.

⁴ Dragos Alin Calin, *Monism, dualism sau pluralism juridic? Receptarea dreptului Uniunii Europene in ordinea juridica a statelor membre*, Revista Romana de Drept European (Comunitar) nr. 3/2014, Liana Iacob, *Aplicarea jurisprudentei constitutionale in materia prescriptiei raspunderii penale in cauze avand ca obiect infractiuni indreptate impotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene*, www.juridice.ro, Antuanela Stanca - *Oul sau gaina – CCR sau UE*, www.juridice.ro, Silvia Uscov, *Pandora Files. CCR poate declara neconstitutionalitatea tratatelor constitutive ale UE in interpretarea lor data de CJUE*, www.juridice.ro, Horatiu Dumbrava, *Miza unui comunicat de presa al CCR. Angajeaza statul roman intr-o disputa cu institutiile decizionale ale UE*, www.juridice.ro,

[5](#) Potrivit art. 10 din proiectul Constituției Europene, Constituția și legea adoptată de instituțiile Uniunii în exercitarea competențelor care îi sunt conferite au întâietate asupra dreptului statelor membre. Statele membre iau toate măsurile corespunzătoare, generale sau speciale, pentru a asigura îndeplinirea obligațiilor care decurg din Constituție sau care decurg din actele instituțiilor Uniunii.

[6](#) CJUE, Hotărârea din 15 iulie 1964, Costa v. Enel, C 6/64, ECLI:EU:C:1964:66

[7](#) CJUE, Hotărârea din 6 octombrie 2020, La Quadrature du Net și alții, C 511/18, C 512/18 și C 520/18, EU:C:2020:791, punctul 214, precum și jurisprudența citată.

[8](#) A se vedea în acest sens CJUE, Hotărârea din 26 februarie 2013, Melloni, C 399/11, EU:C:2013:107, punctul 59, precum și Hotărârea din 2 martie 2021, A. B. și alții (Numirea judecătorilor la Curtea Supremă – Cai de atac), C 824/18, EU:C:2021:153, punctul 148 și jurisprudența citată.

[9](#) CJUE, Hotărârea din 22 februarie 2022, Cauza C 430/21, RS, ECLI:EU:C:2022:99, punctele 68-78, CJUE, Hotărârea din 21 decembrie 2021, Cauzele reunite C 357/19, C 379/19, C 547/19, C 811/19 și C 840/19, C 824/18, ECLI:EU:C:2021:1034, punctele 162-263.

[10](#) A se vedea în acest sens CJUE, Hotărârea din 21 decembrie 2021, Cauzele reunite C 357/19, C 379/19, C 547/19, C 811/19 și C 840/19, C 824/18, ECLI:EU:C:2021:1034, punctul 263.

[11](#) CJUE, Hotărârea din 21 decembrie 2021, Cauzele reunite C 357/19, C 379/19, C 547/19, C 811/19 și C 840/19, C 824/18, ECLI:EU:C:2021:1034, punctele 203-204.

[12](#) Curtea Constituțională, dec. nr. 104/2018, publicată în M.Of. nr. 446 din 29 mai 2018, par.83.

[13](#) Curtea Constituțională, dec. nr. 148/2003, publicată în M.Of. nr. 317 din 12 mai 2003.

[14](#) Curtea Constituțională, dec. nr. 64/2015, publicată în M.Of. nr. 286 din 28 aprilie 2015, par. 30.

[15](#) Curtea Constitutionala, dec. nr. 104/2018, publicata in M.Of. nr. 446 din 29 mai 2018, par.82.

[16](#) Curtea Constitutionala, dec. nr. 80/2014, publicata in M.Of. nr. 246 din 7 aprilie 2014, par. 450, dec. nr. 104/2018, publicata in M.Of. nr. 446 din 29 mai 2018, par.91.

[17](#) Curtea Constitutionala, dec. nr. 390/2021, publicata in M.Of. nr. 612 din 22 iunie 2021, par. 79-81.

[18](#) CJUE, Hotararea din 22 februarie 2022, Cauza C 430/21, RS, ECLI:EU:C:2022:99, punctele 69-71.

[19](#) A se vedea in acest sens CJUE, Hotararea din 2 martie 2021, A. B. si altii (Numirea judecatorilor la Curtea Suprema – Cai de atac), C 824/18, EU:C:2021:153, punctul 150.

[20](#) A se vedea in acest sens CJUE, Hotararea din 18 mai 2021, Cauzele reunite C 83/19, C 127/19, C 195/19, C 291/19, C 355/19 si C 397/19, **Asociatia „Forumul Judecatorilor din Romania”** impotriva **Inspectiei Judiciare s.a.**, ECLI:EU:C:2021:393, par. 252.

[21](#) CJUE, Hotararea din 21 decembrie 2021, Cauzele reunite C 357/19, C 379/19, C 547/19, C 811/19 si C 840/19, C 824/18, ECLI:EU:C:2021:1034, par. 203.

[22](#) Curtea Constitutionala, decizia nr. 358/2022, nepublicata inca in Monitorul Oficial. in acelasi sens, **F. Streteanu, D. Nitu**, *Drept penal. Partea generala*, vol. I, Ed. Universul Juridic, Bucuresti, 2014, pp. 42-48, **M. Hotca**, *Manual de drept penal. Partea generala*, Ed. Universul Juridic, Bucuresti, 2017, p.80, **N. Neagu**, *Drept penal, partea generala*, editia a II-a, Bucuresti, 2021, p. 60.

[23](#) CJUE, Hotararea din 21 decembrie 2021, Cauzele reunite C 357/19, C 379/19, C 547/19, C 811/19 si C 840/19, C 824/18, ECLI:EU:C:2021:1034, par. 203.

Idem, par. 204.

[24](#) Potrivit OUG nr. 71/2022, La articolul 155 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, publicata in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009, cu modificarile si completarile ulterioare, alineatul (1) se modifica si va avea urmatorul cuprins:

"(1) Cursul termenului prescriptiei raspunderii penale se intrerupe prin indeplinirea oricarui act de procedura in cauza care, potrivit legii, trebuie comunicat suspectului sau inculpatului."

[25](#) Potrivit art. 49 alin. (1) din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, nimeni nu poate fi condamnat pentru o actiune sau omisiune care, in momentul savarsirii, nu constituia infractiune potrivit dreptului intern sau dreptului international. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsa mai mare decat cea aplicabila la momentul savarsirii infractiunii. In cazul in care, ulterior savarsirii infractiunii, legea prevede o pedeapsa mai usoara, se aplica aceasta din urma.

[26](#) CJUE, Hotararea din 5 aprilie 1979, Cauza C 148/78, *Ratti*, ECLI:EU:C:1979:110, par. 22.

[27](#) Liana Iacob, *Aplicarea jurisprudentei constitutionale in materia prescriptiei raspunderii penale in cauze avand ca obiect infractiuni indreptate impotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene*, www.juridice.ro.

[28](#) Potrivit art. 154 alin. (1) lit. b) si c) C.pen., termenele de prescriptie generala in cazul fraudelor afectand interesele financiare ale Uniunii Europene si a infractiunilor de coruptie, este de 8, respectiv 10 ani, in functie de gravitatea faptei (e.g., obtinerea ilegala de fonduri europene in varianta tip are un termen general de prescriptie de 8 ani, iar daca a produs consecinte deosebit de grave are un termen de prescriptie de 10 ani, luarea de mita in varianta tip are un termen general de prescriptie de 8 ani, iar in varianta agravata de 10 ani etc.). Potrivit art. 12 alin. (2) din Directiva 1371/2017 privind combaterea fraudelor indreptate impotriva intereselor financiare ale Uniunii prin mijloace de drept penal (JOUE L 198/29 din 28 iulie 2017), in cazul infractiunilor mentionate la articolele 3, 4 si 5 care sunt pasibile de o pedeapsa maxima de cel putin patru ani de inchisoare, statele membre iau masurile necesare pentru a permite investigarea, urmarirea penala, judecarea si pronuntarea unor hotarari judecatoresti pentru o perioada de cel putin **cinci ani** de la savarsirea infractiunii respective.